

stod netop da paa med det formaal at sikre freden over for Danmark og Lübeck, og disse forhandlinger fik betydning i de indrepolitiske forhold i Sverige. Svante Sture døde, og da Erik Trolle svarede ja til tilbudet om rigsforstanderstillingen, fik Sten Svantesson Sture nys derom før ventet og gik til aktion. Han fik almuen og nogle af de konstitutionelt sindede raader paa sin side. Han drog rundt og lod sig hylde og var ikke til at komme udenom, for han var militært mægtig, i besiddelse af en række vigtige slotte, og han havde penge nok. Overfor alt dette havde raadet kun et retskrav at stille. Det endte med, at Sten Sture blev hyldet af rigsraadet paa Stockholms slot en Julidag i 1512.

Værkets indhold svarer til dets undertitel: Studier i nordisk politik och svensk statsrätt 1470—1523. En del af forfatterens tidligere bøger og afhandlinger behandler emner fra sturetiden, og riksföreståndervalet 1512 virker som en samlende redegørelse for, hvordan nordisk politik og svensk statsret var i en stor del af perioden 1410—1523. Bogen er forsynet med personregister, fortegnelse over kilder og litteratur og desuden en række bilag og ekskursor til nærmere belysning af enkelte spørgsmaal i hovedskildringen; de kildehenvisninger, der hører sig til, efterhaanden som beretningen skrider frem, findes i fodnoter paa de respektive sider. Forfatteren gaar til værket som fuldt rustet historiker med metode, kundskaber, vurderingsevne i orden og med den hensigt baade at redegøre for emnet og at vise det metodiske princip — som historikere paa forhaand kender og anerkender — at den politiske histories kilder kun kan tolkes rigtigt efter et grundigt og nøjagtigt studium af de statsretlige former og forhold og de politiske begreber, som kilderne beskæftiger sig med.

Bogen er fuld af detaljer, men de er ikke bare løse facta, de har en funktion i skildringen, nemlig den at belyse aarsag og virkning, svingninger i personers opfattelse og ændringer i situationer. Skildringen er som et indviklet puslespil eller en krydsordsopgave, hvor hensigter, muligheder og kendsgerninger krydser hinanden, ofte paa overraskende vis. Læseren maa holde ørene stive for at kunne følge med. For den tilstrækkeligt opmærksomme er skildringen klar, den følger en fast linie, der tydeliggøres ved, at forfatteren afvejer nøgternt og stadig skelner skarpt mellem det faktiske og det mulige og viser sig i stand til at udrede indfildrede traade. Fremstillingen er præget ogsaa af evne til at se en sag fra flere sider og tage mange muligheder med i betragtning. Tilsidst belyses forholdene i 1512 og tidligere ved hjælp af Sten Stures historie efter 1512. Sagt kort: bogen er et grundigt arbejde.

Jens Clausen.

Poul Meyer: Danske bylag. En fremstilling af det danske landsbystyre paa baggrund af retshistoriske studier over jordfællesskabets hovedproblemer. 1949. (Nyt Nordisk Forlag).

De historiske undersøgelser har — som forfatteren i indledningen bemærker — kun i ringe grad beskæftiget sig med landsbyens indre retsforhold; en vis tøven ved at vove sig ud paa det foreliggende grundlag har utvivlsomt gjort sig gældende. Nye vider dukker stadigt op, og de allerede kendte er utilfredsstillende udgivet, endelig maa man antage, at tingbøgerne i al deres uoverkommelighed indeholder en mængde stof, der vil være af betydning ved opgavens løsning. Forfatteren har imidlertid ikke ladet sig afskrække heraf, og der er grund til at være ham taknemmelig herfor. Han afgrænser heller

ikke opgaven snævert, men mener det nødvendigt at tage den reale baggrund for bystyrets opkomst og funktion, nemlig jordfællesskabet, op til selvstændig undersøgelse ud fra hans egne særlige synspunkter.

Bogen deles op i afsnit om bylagets historie, dets organisation, agerbrug, husdyrbrug og skovbrug, om markfreden, om landskiftets former og udvikling samt om rebningsen og landskiftet, endelig nogle mindre, mere snævert juridisk prægede, men ikke uvigtige kapitler om bylagets retlige karakter, om dets kompetence og om dets rettergang. Gildeskik og forskelligt andet folkløst stof lades derimod ude af betragtning, hvilket kun er rimeligt.

Der er fremdraget en rigdom af eksempler fra dombøger og brevstof; ikke mindst er svensk materiale paa grund af forfatterens ufrivillige ophold i Sverige (Skaane) under krigen udnyttet, vel ogsaa saa rigeligt, at bogen har faaet slagside. Lovsteder diskuteres og kommenteres, og den foreliggende litteratur refereres; forfatteren er godt inde i denne, selv om visse smaating savnes. At han ikke har kunnet sammenarbejde det nyeste arkæologiske stof med det historiske kan ikke lastes ham; der er spørgsmaal her, som utvivlsomt vil sysselsætte forskningen i den kommende tid. Derimod kunde man f. eks. uden skade have undværet de gamle tyske retshistoriske spekulationer over Cæsars oplysninger om germanernes agrarforhold. Men det er kun smaatterier. Værket er en i høj grad imponerende arbejdsindsats, og en bog, der nok skal hævde sig, ikke mindst som en værdifuld haandbog; kun savner man i usædvanlig grad et sted- og sageregister.

Det imponerende ligger ikke mindst i bogens bredde og grundighed; der er naturligvis ogsaa meget nyt, næppe dog paa mange fundamentale punkter; men der er en god uortodoks gennemgang af vigtige omstridte spørgsmaal; Meyer pointerer saaledes stærkt *udviklingen* inden for landsbyen; hans paa-visning af, at landskiftet paa landskabslovenes tid i almindelighed havde en anden karakter end det landskifte, vi møder i markbøgerne til Christian 5.s matrikel, er meget værdifuld.

Derimod tror anmelderen, at forfatteren ikke har tilstrækkelig forstaaelse af, hvor lidet faste skellene mellem aase og mellem agre var — i *aarhundredernes* løb. De højryggede agre tillægges i forbindelse hermed en betydning for fastheden i markinddelingen, som de næppe har haft; men det maa indrømmes forfatteren, at man mangler undersøgelser desangaaende.

Man kunde ogsaa have ønsket, at forfatteren i højere grad havde undersøgt vidernes indbyrdes formodede slægtskabsforhold. I hvor høj grad er de blot skrevet af efter nabobyernes? I hvor høj grad er de netop et udtryk for det paagældende landsbysamfunds nedarvede traditioner? Her svigter forfatteren paa et for ham centralt og for alle os andre meget vigtigt punkt.

C. Rise Hansen.

*Den danske Rigsdag 1849—1949. Bd. I og IV. 1949. (J. H. Schultz Forlag).
Victor Elberling: Rigsdagens medlemmer gennem 100 år. I—II. 1949—50.
(J. H. Schultz Forlag).*

Junigrundlovens 100 års jubilæum fejres litterært med et kæmpeværk på seks bind om rigsdagens historie og daglige virke og et tre binds værk, der giver biografiske oplysninger om samtlige rigsdagsmænd. Af det første er udkommet et bind, der skildrer rigsdagen til 1866, og et, der behandler enkelte sider af rigsdagens liv, af det andet værk omfatter de to udkomne bind rigsdagsmændene indtil 1918.